

Panteia

Research to Progress

Research voor Beleid | EIM | NEA | IOO | Stratus | IPM

Evaluatie blijfkansenmodel WSW-ers

confrontatie realisaties en ramingen 2022

Pieter Fris

Zoetermeer, 19 maart 2024

De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust bij Panteia. Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Vermenigvuldigen en/of openbaarmaking in welke vorm ook, alsmede opslag in een retrieval system, is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van Panteia. Panteia aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

The responsibility for the contents of this report lies with Panteia. Quoting numbers or text in papers, essays and books is permitted only when the source is clearly mentioned. No part of this publication may be copied and/or published in any form or by any means, or stored in a retrieval system, without the prior written permission of Panteia. Panteia does not accept responsibility for printing errors and/or other imperfections.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	Aanpak van het onderzoek	7
2.1	Methode en uitgangspunten	7
2.2	Resultaten	7
3	Conclusies	14

1 Inleiding

De WSW wordt vanaf 2015 geleidelijk afgebouwd. Er vindt geen instroom meer plaats en potentiële WSW-ers zullen via de nieuwe participatiewet een ander traject volgen en WSW-ers die op 1 januari 2015 nog in de WSW zaten zullen daarin blijven tot zij op de reguliere wijze uitstromen of hun WSW indicatie verliezen.

Het macro budget voor de WSW wordt vanaf 2015 verdeeld over de gemeenten. Daartoe wordt een verdeelmodel gehanteerd dat gebaseerd is op het aantal SW-ers, dat naar verwachting op enig moment nog in de WSW zit. Deze verwachting wordt berekend met behulp van survival functies, waaruit blijfkansen voortvloeien. Deze blijfkansen zijn afhankelijk gesteld van leeftijd en geslacht, waarbij gebruik is gemaakt van de Kaplan Meier schatter.

De vraag is in hoeverre de door het model berekende aantallen WSW-ers per gemeente overeenkomen met de werkelijke aantallen. Vanaf 2017 wordt dit jaarlijks onderzocht en wordt bekeken of het model aanpassingen behoeft.

In het voorjaar van 2017 is dit onderzoek uitgevoerd op basis van de data van 2015. Dit heeft geleid tot een verdiepend onderzoek in het najaar van 2017, waarbij in het bijzonder gekeken is naar de werking van de survival methode in relatie tot andere kenmerken dan geslacht en leeftijd en de invloed van het uitgangsmoment (medio jaarstand versus einde jaarstand). Dit heeft geleid tot een methodische aanpassing in de zin, dat in het vervolg bij de berekening van de blijfkansen wordt uitgegaan van het aantal WSW-ers, dat per 1 juli van ieder jaar in de WSW zit (medio standen) in plaats van dat wordt uitgegaan van eindstanden per 31 december. Tevens is besloten om in het vervolg de 'slapers' niet mee te nemen in de schatting van de blijfkansen, evenmin als de WSW-ers met een niet-verlengd tijdelijk contract. Deze aanpassingen zijn doorgevoerd in 2018, op basis van verslagjaar 2017.

In deze rapportage wordt gekeken naar verslagjaar 2022. Voor dat jaar zijn op dit moment de realisaties bekend voor zowel 2021 als 2022 en kunnen de 'blijffracties'¹ vergeleken worden met de in het voorjaar van 2022 berekende blijfkansen. Ook gaan we in op de impact van de RVU regeling op de blijfkansen berekening.

In hoofdstuk 2 wordt de aanpak van het onderzoek beschreven en de resultaten gepresenteerd. In hoofdstuk 3 worden conclusies geformuleerd.

---

¹ Percentage WSW-ers uit 2021, dat in 2022 nog steeds in de WSW zit

2 Aanpak van het onderzoek

2.1 Methode en uitgangspunten

Het onderzoek richt zich op de overgang van 2021 naar 2022. We confronteren het gerealiseerde aandeel 'blijvers' bij de jaarovergang met de geraamde blijfkansen voor dat jaar.

De 'overlevingsfracties²' zijn in het voorjaar van 2022 geschat per combinatie leeftijd x geslacht over de periode 2017 t/m 2021 en zijn voor ieder analysejaar gelijk. De schattingen zijn gemaakt ten behoeve van de ramingen van het aantal SW-ers in 2022 t/m 2026. Hieruit berekenen we per individu de jaarlijkse blijfkans (die wijzigt per persoon ieder jaar vanwege ouder worden) en passen deze toe op de gewogen voltijdequivalenten.

In dit onderzoek berekenen we het aantal SE over het gehele jaar 2021 c.q. 2022, voor de SW-ers die medio 2021 c.q. medio 2022 in het SW-bestand voorkomen.

Voor deze analyse gaan we dus uit van de SW-ers, die medio 2021 in de WSW 'actief' waren. Wij hebben vervolgens de volgende bewerkingen uitgevoerd:

- We berekenen voor ieder van deze personen het gewogen aantal SE³ voor 2021 en voor 2022 (laatste kan ook 0 zijn, bij uitstroom in de tweede helft van 2021);
- We delen per individu de blijfkans 2022 door de blijfkans 2021; dit levert ons de (conditionele) blijfkans voor 2022, *gegeven* het feit dat de betreffende persoon geheel of een deel van 2021 in de WSW zat;
- Evenzo berekenen wij de gemiddelde blijffractie per gemeente (realisatie) als de gerealiseerde aantal SE in 2022 gedeeld door het aantal SE in 2021.
- Ten slotte aggregeren wij de blijfkansen en de blijffracties per persoon naar het niveau van provincies, leeftijdscohorten en totaal Nederland, door te wegen met het aantal SE per persoon in 2021.

2.2 Resultaten

2.2.1 Confrontatie realisaties en ramingen per provincie

In tabel 1 zijn de resultaten gegeven per provincie en voor totaal Nederland.

² = de kans dat een WSW-er van een bepaalde leeftijd en geslacht in het SW bestand aanwezig is

³ SE = voltijd equivalenten met weging op basis van zwaarte indicatie

tabel 1 ramingen en realisaties WSW-ers in 2021 en 2022

<i>Provincie</i>	<i>Aantal gewogen SE 2021</i>	<i>Geraamde blijfkans in 2022</i>	<i>Gerealiseerde blijffractie in 2022</i>	<i>Vershil ramingen en realisaties in procentpunten</i>
Groningen	3.985	95,4	94,4	1,0
Friesland	3.126	95,6	94,8	0,8
Drenthe	2.816	95,3	94,3	1,0
Overijssel	5.077	95,2	94,2	1,0
Flevoland	813	96,3	94,2	2,1
Gelderland	7.906	95,5	93,7	1,8
Utrecht	2.656	95,4	93,4	2,0
Noord- Holland	6.426	95,7	93,6	2,1
Zuid-Holland	9.146	95,2	93,8	1,4
Zeeland	1.498	95,6	93,6	2,0
Noord- Brabant	11.319	95,5	93,5	2,0
Limburg	6.610	94,9	93,0	1,9
Nederland	61.380	95,4	93,8	1,6

Bron: WSW Statistieken

Voor totaal Nederland zien we voor 2022 een afwijking tussen de geraamde en gerealiseerde blijffractie van 1,6 procentpunten, waarbij de raming tot een lagere uitstroom komt in vergelijking met de realisaties. Er is derhalve sprake van een overschatting van de blijfkansen in 2022. In aantallen gaat het om ongeveer 1000 SE.

We zien dat voor Zeeland, Flevoland, Utrecht, Noord-Holland, Limburg en Noord-Brabant de blijfkansen ongeveer 2 procentpunten te hoog worden ingeschat, voor de andere provincies ligt de overschatting rond de 1 procentpunt. De systematische overschatting heeft voor het overgrote deel te maken met het feit dat de oudere sw-ers (en dat worden er steeds meer) korter gaan werken. Het blijfkansenmodel houdt daar geen rekening mee. We gaan hier in paragraaf 2.2.4 nader op in.

2.2.2 Confrontatie realisaties en ramingen over een lange periode

Om te kijken wat de resultaten zijn in vergelijking met eerdere jaren, hebben we deze gezet naast de resultaten over eerdere jaren. In tabel 2 staat de reeks voor heel Nederland.

tabel 2 ramingen en realisaties Sw-ers voor geheel Nederland in 2013 t/m 2022

<i>Periode</i>	<i>Aantal SE jaar T-1⁴</i>	<i>Geraamde blijfkans jaar T</i>	<i>Gerealiseerde blijffractie jaar T</i>	<i>Vershil ramingen en realisaties in procentpunten</i>	<i>Vershil ramingen en realisaties in SE</i>
2013	91.106	96,8	96,5	0,3	250
2014	90.778	96,7	96,7	0,0	10
2015	90.995	96,7	96,1	0,6	498
2016	86.136	97,6	96,7	0,9	747
2017	83.290	95,8	95,4	0,4	333
2018	75.932	96,1	96,3	-0,2	-152
2019	72.465	96,7	95,4	1,3	942
2020	70.228	94,8	93,6	1,2	843
2021	65.705	94,8	93,3	1,5	1.005
2022	61.380	95,4	93,8	1,6	982

Bron: WSW Statistieken

In tabel 2 valt op dat de gemiddelde overschatting van de blijfkansen in 2022 ongeveer gelijk is aan die van 2021, zo'n 1,5 procentpunt. Op 2018 na, zien we in alle jaren een overschatting van de blijfkansen. We komen hier in het vervolg nog op terug.

We zien tevens dat de blijfkansen en blijffracties vanaf 2020 gemiddeld een stuk lager zijn dan in eerdere jaren. Uit onze analyses blijkt dat het aantal pensioengerechtigden in 2020 en 2021 veel groter is dan in bijvoorbeeld 2019 (2.700 resp. 2.500 t.o.v. 1700). Dit wordt veroorzaakt doordat de pensioengerechtigde leeftijd vanaf 2019 enkele jaren blijft 'steken' op 66 jaar en 4 maanden, terwijl ze in de jaren daarvoor steeds opschoof naar boven. Vanaf september 2022 is de pensioenleeftijd weer 3 maanden opgeschoven naar 66 jaar en 7 maanden. Het aantal pensioengerechtigden in 2022 is gedaald naar 1.874 en we zien dat de blijffractie in 2022 een 0,5 procentpunt hoger ligt dan in 2021.

Het relatief lage aantal SE vanaf 2017 (uitgangswaarde voor blijfkansen 2018 e.v.) wordt veroorzaakt doordat we de slapers en niet-verlengde tijdelijke contracten vanaf dat moment uit het analysebestand hebben verwijderd.

De verschillen in gealloceerde middelen aan gemeenten in enig jaar worden voor meer dan 99% bepaald door de standcijfers ultimo het jaar daarvoor en voor een zeer klein deel door de verschillen in blijfkansen. Door steeds uit te gaan van de realisaties van het jaar daarvoor, worden schattingsfouten in feite met 1 jaar vertraging gecorrigeerd. De overschatting in 2022 wordt dus in 2023 gecorrigeerd.

⁴ De uitgangswaarden in ieder jaar komen niet overeen met de blijffracties, om verschillende redenen:

- in 2013 en 2014 was nog instroom in de Wsw mogelijk was, die niet is meegenomen in de blijffracties
- In 2018 was de uitgangswaarde SE 2017 geschoond voor niet-verlengde tijdelijke contracten en slapers
- In het algemeen omdat met terugwerkende kracht data over eerdere perioden wordt bijgesteld op basis van nieuwe informatie van Sw-bedrijven.

2.2.3 Confrontatie realisaties en ramingen per leeftijdscohort

In tabel 3 wordt de confrontatie van ramingen en realisaties gegeven per leeftijdscohort.

tabel 3 ramingen en realisaties SW-ers in 2021 en 2022, per leeftijdscohort

<i>Leeftijd</i>	<i>Aantal SE 2021</i>	<i>Geraamde blijfkans in 2022</i>	<i>Gerealiseerde blijffractie in 2022</i>	<i>Vershil</i>
< 30 jaar	1.700	97,6	96,7	0,8
30 - 39 jaar	9.157	97,9	96,9	1,0
40 - 49 jaar	12.844	98,1	96,7	1,4
50 - 59 jaar	22.632	97,7	96,3	1,3
60 - 63 jaar	10.214	96,7	95,7	1,0
64 - > jaar	4.833	69,4	62,7	6,7
Nederland	61.380	95,4	93,8	1,6

Bron: WSW Statistieken

We zien in tabel 3 dat met name de blijfkansen voor de groep van 64 jaar en ouder overschat worden. De methodiek om voor deze groep de blijfkansen te bepalen wijkt enigszins af van die voor de overige WSW-ers. Deze methodiek houdt in dat de blijfkansen voor de WSW-ers van 64 jaar en ouder worden berekend door een extrapolatie van de blijfkansen voor de groep 60 t/m 63 jaar. De reden van deze afwijkende aanpak is het geringe aantal uitstromende wsw-ers vlak voor de pensioenleeftijd⁵, waardoor geen nauwkeurige Kaplan Meier schatting van de blijfkansen voor die leeftijdscohorten te berekenen zijn.

De relatief lage blijfkansen en blijffracties voor de groep 65+ wordt vooral veroorzaakt doordat een groot deel van de 65+-ers met pensioen gaat.

2.2.4 Verbijzondering blijffracties naar 'populatiecomponent' en 'urencomponent'

Afgezien van het feit, dat de blijfkansen schattingen zijn op basis van historische data en kunnen afwijken van de realisaties, is er één aspect waar geen rekening mee gehouden wordt en dat betreft mogelijke mutaties van het aantal uren per week dat gewerkt wordt. De blijfkansen geven de kans aan, dat een SW-er in het volgende jaar nog steeds in de WSW zit, maar zegt niets over de mate van participatie (aantal SE). In eerdere evaluaties hebben we dit ook geconstateerd.

In tabel 4 hebben wij de per leeftijdscategorie de blijffracties in tabel 3 opgesplitst in een 'populatiecomponent' en een 'urencomponent'. De 'populatiecomponent' is het aandeel SW-ers in 2021, dat ook in 2022 deel uitmaakte van de WSW, berekend op basis van ongewijzigd aantal gewerkte uren in 2022. De urencomponent is de gemiddelde verandering van het aantal gewerkte uren per week van de 2022 populatie.

In een formule:

$$\text{Blijffractie in 2022} = \text{populatiecomponent} \times \text{urencomponent}$$
$$\text{SE}_{2022} / \text{SE}_{2021} = (\text{SE}_{2021\_in\_2022} / \text{SE}_{2021}) \times (\text{SE}_{2022} / \text{SE}_{2021\_in\_2022})$$

Deze volg ik niet

⁵ als gevolg van stijging van de pensioenleeftijd naar bijvoorbeeld 67 jaar hebben we nauwelijks waargenomen uitstroom vlak voor de leeftijd van 67 jaar, omdat wsw-ers dan al met pensioen waren).

tabel 4 ramingen en realisaties SW-ers in 2021 en 2022, per leeftijdscohort en verbijzonderd naar 'populatiecomponent' en 'urencomponent'

Leeftijd	Aantal SE 2021	Geraamde blijfkans in 2022	Gerealiseerde blijffractie in 2022	Populatiecomponent	Urencomponent	Vershil blijfkansen en Populatiecomponent 2022	Vershil blijfkansen en Populatiecomponent 2021
< 30 jaar	1.700	97,6	96,7	96,7	100,0	0,9	0,8
30 - 39 jaar	9.157	97,9	96,9	97,5	99,4	0,4	0,2
40 - 49 jaar	12.844	98,1	96,7	97,2	99,5	0,9	0,4
50 - 59 jaar	22.632	97,7	96,3	96,9	99,4	0,8	0,6
60 - 63 jaar	10.214	96,7	95,7	96,4	99,3	0,3	0,7
64 - > jaar	4.833	69,4	62,7	68,9	91,1	0,5	1,1
Nederland	61.380	95,4	93,8	94,8	98,9	0,6	0,5

Bron: WSW Statistieken

In tabel 4 zien we, dat voor de 'blijvers' in 2022 sprake was van een systematische daling van het aantal SE ten opzichte van 2021 (urencomponent=98,9%), dat zorgt voor een extra daling van de blijffractie van 1,0 procentpunt. We zien dan ook, dat de blijfkansen en de populatiecomponent van de blijffracties dicht bij elkaar in de buurt liggen dan de blijfkansen en de blijffracties. Dit is verklaarbaar, de blijfkansen houden immers geen rekening met een stijging of daling van de SE-waarde van SW-ers. Met name bij de groep 64+ is duidelijk sprake van minder uren werken in 2022 ten opzichte van 2021. Dit zagen we ook in 2020 en 2021.

We constateren dat in 2022 zowel in 2021 als in 2022 het verschil tussen de gemiddelde blijfkans en de gemiddelde populatiecomponent van de blijffracties ongeveer 0,5 procentpunt bedraagt. In 2021 was de overschatting van de blijfkans voor de groep 64+ een stuk groter dan de overschatting in 2022. Het omgekeerde is het geval voor de groep 40-50 jaar, daar is de overschatting in 2022 een stuk groter dan die in 2021.

In 2021 is de RVU in werking getreden, waarbij sw-ers vervroegd hun werk kunnen beëindigen. Administratief blijven de RVU-ers als WSW-ers met hun laatste dienstbetrekking geregistreerd staan en met het laatst bekende aantal gewerkte uren per week. Dit betekent dat hun individuele blijfkans vanaf het moment van uittreden tot aan hun pensioenleeftijd 100% is. Dit heeft een opwaarts effect op de gemiddelde blijffracties in 2022.

Om het effect van RVU op de blijffracties te traceren, hebben we een schaduwberekening uitgevoerd, waarbij alle RVU-ers in 2021 en 2022 niet zijn meegenomen in de tellingen. Dit levert de volgende uitkomsten:

tabel 5 ramingen en realisaties SW-ers in 2021 en 2022, **exclusief RVU**, per leeftijdscohort en verbijzonderd naar 'populatiecomponent' en 'urencomponent'

Leeftijd	Aantal SE 2021	Geraamde blijfkans in 2022	Gerealiseerde blijffractie in 2022	Populatie- component	Uren- component	Vershil blijfkansen en Populatie- component 2022
< 30 jaar	1.700	97,6	96,7	96,7	100,0	0,9
30 - 39 jaar	9.157	97,9	96,9	97,5	99,4	0,4
40 - 49 jaar	12.844	98,1	96,7	97,2	99,5	0,9
50 - 59 jaar	22.632	97,7	96,3	96,9	99,4	0,8
60 - 63 jaar	9.964	96,7	95,6	96,3	99,3	0,4
64 - > jaar	4.181	65,7	58,4	64,6	90,4	1,1
Nederland	60.478	95,4	93,8	94,7	99,0	0,7

Bron: WSW Statistieken

Voor de groep 64+ zien we dat de blijffracties lager zijn, wanneer we de RVU-ers uitsluiten dan wanneer we ze in de tellingen meenemen. Dit ligt voor de hand, RVU-ers stromen per definitie (administratief) niet uit de WSW tot aan de pensioenleeftijd. Het effect op de blijffracties voor alle WSW-ers tesamen is verwaarloosbaar (regel 'Nederland').

2.2.5 Confrontatie realisaties en ramingen naar geslacht en handicapzwaarte

In tabel 6 wordt de confrontatie van ramingen en realisaties gegeven naar geslacht.

tabel 5 ramingen en realisaties SW-ers in 2022, naar geslacht

Geslacht	Aantal SE 2021	Geraamde blijfkans in 2022	Gerealiseerde blijffractie in 2022	Populatie- component 2022	Vershil blijfkansen en Populatie- component 2022	Vershil blijfkansen en Populatie- component 2021
man	44.052	95,3	93,7	94,7	0,7	0,5
vrouw	17.328	95,7	93,9	95,0	0,7	0,7
Nederland	61.380	95,4	93,8	94,8	0,6	0,5

Bron: WSW Statistieken

We zien dat in 2022 de voorspellingen van de blijfkansen voor mannen gemiddeld genomen gelijk zijn aan die voor vrouwen. In 2021 was de voorspelling voor mannen gemiddeld iets beter dan voor vrouwen.

In tabel 7 wordt de confrontatie van ramingen en realisaties gegeven naar handicapniveau.

tabel 6 ramingen en realisaties SW-ers in 2021 en 2022, naar handicapniveau

<i>Handicap niveau</i>	<i>Aantal SE 2021</i>	<i>Geraamde blijfkans in 2022</i>	<i>Gerealiseerde blijffractie in 2022</i>	<i>Populatie-component 2022</i>	<i>Vershil blijfkansen en Populatie-component 2022</i>	<i>Vershil blijfkansen en Populatie-component 2021</i>
Matig	49.661	95,2	93,5	94,6	0,6	0,5
Ernstig	11.719	96,3	94,6	95,4	0,9	1,0
Nederland	61.380	95,4	93,8	94,8	0,6	0,5

Bron: WSW Statistieken

We zien dat in zowel 2022 als in 2021 de gemiddelde blijfkansen van mensen met een ernstige handicap moeilijker te voorspellen was dan van mensen met een matige handicap.

3 Conclusies

Het huidige ramingsmodel, dat wordt toegepast om de aantallen SW-ers één of meer jaren vooruit te voorspellen, geeft in zijn algemeenheid een goede performance in de zin dat de geschatte blijfkansen dicht in de buurt zitten van de gerealiseerde waarden. We zien wel dat in 2022 de blijfkansen gemiddeld 1,6% hoger zijn dan de gerealiseerde blijffracties (= aantal SE 2021 / aantal SE 2020), in 2021 was dit 1,5%.

Uit een nadere analyse komt naar voren dat dit verschil voor een groot deel terug te voeren is op het feit dat de blijfkansen geen rekening houden met mutaties van het aantal gewerkte uren van SW-ers. Met name voor de groep 64+ zien we (gemiddeld) een afname van de SE-waarde van het ene jaar op het andere. Mede daardoor pakken de realisaties in 2021 lager uit dan de ramingen van de blijfkansen.

Ook indien we rekening houden met de gemiddelde daling van het aantal gewerkte uren, zien we dat in 2020, 2021 en 2022 de voorspellingen van de blijfkansen minder accuraat zijn dan in de jaren daarvoor. We zien dat de uitstroom uit de WSW in 2022 met name voor mensen boven de 60 jaar, voor vrouwen en voor mensen met een ernstige handicap, minder accuraat is in 2022 dan in 2019. Wellicht is Corona hierop van invloed, de modellen zijn immers geschat op basis van uitstroomcijfers van eerdere jaren. We constateren op basis van de WSW rapportages dat het aandeel uitstromers 'wegens ziekte' de laatste 4 jaar een stuk hoger was dan in de periode daarvoor.

Ten slotte blijkt uit de analyses dat de RVU regeling nauwelijks van invloed is op de gemiddelde blijffractie voor de totale populatie SW-ers, voor de 64+-ers zien we wel een opwaarts effect op de blijffracties (RVU-ers stromen niet uit).

Belangrijk is om ook in de komende jaren vinger aan de pols te houden en te kijken of de blijfkansen in voldoende mate de realisaties hebben kunnen voorspellen.